

Н.-К. А. Бессарабова

студ. IV курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: д.е.н., проф. О. В. Побережець

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджувана тема є актуальною, оскільки, на сьогоднішній день, не існує єдиного підходу до формування системи економічної безпеки підприємства, що в свою чергу породжує спори, дискусії та викликає багато питань. Економічна безпека підприємства пройшла декілька етапів трансформації та за сучасних умов займає одне з ключових місць в організації діяльності підприємств, охоплюючи значний спектр питань, які потребують уваги та вирішення.

Перш за все, треба відмітити, що економічна безпека підприємства у своєму понятті пройшла певні стадії перетворення. На першому етапі її розглядали як інформацію, яка є найціннішим товаром, згодом прийшли до того, що зовнішнє середовище також впливає на організацію економічної безпеки, в

першу чергу зі сторони держави, оскільки саме вона регулює її діяльність та може обмежувати, чи навпаки надавати можливості та перспективи розвитку підприємству.

Надалі економічну безпеку розглядали зі сторони окремих аспектів та виділення функціональних складових, використовуючи розподіл факторів на зовнішні та внутрішні. На наступному етапі економічну безпеку підприємства почали ототожнювати з поняттям «адаптація» та зовсім забули про прогнозування та планування перспектив розвитку.

На сьогоднішній день, економічну безпеку підприємства розглядають залежно від галузевої належності певного підприємства та намагаються врахувати вплив факторного середовища.

Багато вітчизняних та закордонних авторів пропонують своє тлумачення економічної безпеки підприємства, але саме через різноманітність підходів досі не має єдиного визначення у нормативно-правових актах. На наш погляд, найбільш повним визначенням є тлумачення В.Л. Ортинського: «Економічна безпека підприємства – це захищеність потенціалу підприємства: виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення» [1, с. 124].

Через відсутність законів, чіткого єдиного визначення, нестабільної політичної та соціально-економічної ситуації в країні, проблема формування системи економічної безпеки підприємств стала спільною проблемою суб'єктів господарювання підприємств та держави.

З одного боку, підприємства є економічно самостійними суб'єктами підприємницької діяльності, маючи право здійснювати свою діяльність у визначеному нормативно-правовому середовищі, а з іншого – держава повинна не тільки контролювати діяльність суб'єктів господарювання, але й забезпечувати поступове зниження економічних, фінансових, соціальних ризиків через відповідні інструменти регулювання.

Наразі з цим, першочерговими проблемами для вирішення зі сторони держави також є: непрозорість податкової системи, через що підприємства намагаються або мінімізувати сплату податків, або зовсім ухилитися від їх сплати; високий рівень монополії, а отже майже неможливість виходу на ринок для певних суб'єктів; незахищеність малого та середнього бізнесу на належному рівні; повільна боротьба із недобросовісною конкуренцією.

Таким чином, питання побудови системи економічної безпеки підприємства є складним та вагомим, але необхідним для вирішення з метою подальшого стабільного функціонування та динамічного розвитку суб'єктів господарювання різних галузей, особливо в умовах криз та економічної нестабільності.

Треба відмітити, що економічна безпека підприємства здійснюється у три етапи: перший етап – прогнозування та планування; другий – функціональний аналіз та третій – загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

Якщо раніше економічну безпеку підприємства розглядали у досить

вужькому значенні, враховуючи тільки інформаційну та кадрову політику, сьогодні вона є значно ширшим поняттям, навіть системою, яка потребує цілісного підходу, глибокого аналізу та різносторонності думок та поглядів. Базовими складовими системи економічної безпеки є:

- інформаційна складова, яка полягає у збиранні, систематизації, розподілі, аналізі та захисті інформації, а також її поділу на відкриту та закриту, офіційну та інформацію, отриману через відповідні джерела та надійний захист комерційної таємниці;

- фінансова складова, яка базується на інформаційній складовій: своєчасність, повнота та актуальність зібраної та надходженої інформації, на основі якої будуть прийматися важливі управлінські рішення щодо ефективності використання фінансових ресурсів;

- техніко-технологічна складова, яка полягає у захисті, відновленні, удосконаленні та впровадженні нових методів виготовлення, виробництва та розробки;

- екологічна складова, тісно пов'язана з попередньою складовою, оскільки всі останні технологічні розробки є не тільки ресурсозберігаючими, а й екологічними. Крім того слід зауважити, що усі міжнародні стандарти включають екологічний аспект, потребуючи дотримання мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які викидаються у навколишнє середовище та жорстких екологічних норм виготовлення продукції. Кожне підприємство повинно турбуватися та піклуватися про природу, намагаючись не завдавати їй шкоди, оскільки саме вона є джерелом всіх необхідних ресурсів, зменшуючи при цьому наявність шкідливих процесів;

- кадрова складова: потреба в ефективній кадровій політиці є першочерговою в системі управління підприємством. Склад кадрів, рівень компетентності та професіоналізму, вміння швидко адаптуватись до нових умов праці, бажання розвиватися та працювати з максимальною віддачею, з однієї сторони, злагоджена робота колективу, замотивованість працівників, їх моральні та матеріальні стимули, престижність праці та надання соціальних благ, з іншої, прямо пропорційно впливають на кінцевий результат;

- силова складова, яка полягає у вмінні захистити майно суб'єкта господарювання, інформацію, персонал, а також у здатності сумлінно конкурувати, оцінюючи свої сильні та слабкі сторони, відповідно покращуючи та працюючи над ними, у вмінні впевнено тримати свої позиції на ринку: заволодіти своєю цільовою аудиторією за рахунок якості, раціонально тримати чи використовувати активи підприємства, обрати правильну маркетингову стратегію.

На думку деяких науковців, економічна безпека підприємства – це стан ефективного використання його ресурсів і існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам і забезпечувати його тривале виживання і стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії, враховуючи факторне середовище [2].

У свою чергу, фактори, які впливають на економічну безпеку підприємства

поділяються на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх можна віднести: стабільну економічну та політичну ситуацію в країні, постачальників та споживачів, нові технології, роботу державних органів, рівень досконалості нормативно-правової бази, рівень та прозорість оподаткування, рівень конкуренції, можливість виходу на світовий ринок, рівень корупції та інфляції, рівень купівельної спроможності споживачів, кризи в окремих галузях та інвестиційну привабливість регіону або держави в цілому.

Серед внутрішніх факторів виділяють: вид діяльності та форму власності підприємства, інноваційну діяльність, проведення ефективної маркетингової політики; показники фінансового стану, пропорції власного та залученого капіталу, рівень менеджменту та компетенції працівників, їх досвід, потенціал розвитку; своєчасність, повноту та релевантність інформації; внутрішню дисципліну та охорону праці.

Також, треба враховувати, що чинники, які формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства можуть залежати від галузевого сегменту, що необхідно враховувати при формуванні системи економічної безпеки.

Так, на нашу думку, система економічної безпеки підприємства – це комплексний механізм, функціонування якого спрямовано на захист діяльності суб'єкта господарювання від певних загроз, внутрішніх та зовнішніх факторів, а також можливість підприємства своєчасно та ефективно реагувати і швидко усувати проблему або пристосуватися до нових сучасних умов функціонування, дотримуючись при цьому стратегічного напрямку зростання та розвитку підприємства.

Список використаної літератури

1. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навчальний посібник / за ред. В.Л. Ортинського, І.С. Керницького. Київ: Правова єдність, 2009. 544 с.
2. Сосновська І.М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303> (дата звернення: 24. 03. 2021).